MENDELU
Fakulta regionálního
rozvoje a mezinárodních
studií

Závěrečná zpráva

Monitoring návštěvnosti obce Svatý Jan pod Skalou

dne 01. 05. 2019

Výstupy projektu IP B 2019 FRRMS MENDELU

Zpracovali:

Konečný Ondřej, Hübelová Dana, Kozumplíková Alice

Data sesbírali:

38 studentů FRRMS MENDELU

V Brně 27. 05. 2019

Obsah

1 Úvod 2
2 Metodika 3
2.1 Zjištění počtu návštěvníků v jarním frekventovaném termínu 1. května 3
2.2 Zjištění informací o návštěvnících a jejich názoru na turismus v obci a jejím okolí 3
3 Výsledky monitoringu návštěvnosti a dotazníkového šetření 5
3.1 Návštěvnost obce v termínu 1. května 2019 5
3.2 Výsledky dotazníkového šetření 5
4 Závěr 16
5 Fotodokumentace 17

Seznam obrázků

Obr. 1 Umístění stanovišť pro sčítání návštěvníků 4
Obr. 2 Místo obvyklého pobytu návštěvníků 6
Obr. 3 Délka pobytu 6
Obr. 4 Zdroj informací a povědomí o Sv. Janu pod Skalou 7
Obr. 5 Frekvence a opakování návštěvy obce 7
Obr. 6 Důvod opakované návštěvy 8
Obr. 7 Způsob dopravy a místo parkování 9
Obr. 8 Ochota přijet alternativní dopravou v % (n=138 celkem, 72 auto, 51 pěšky) 10
Obr. 9 Směr, ze kterého se návštěvníci do Svatého Jana pod Skalou dostali (n=82) 10
Obr. 10 Navštívené lokality v obci 11
Obr. 11 Finanční útrata v obci (pozn. ovlivněno délkou pobytu návštěvníka v obci) 12
Obr. 12 Pozitivní vnímání (vytvořeno v WordArt) 12
Obr. 13 Náměty na zlepšení (vytvořeno v WordArt) 15

Seznam tabulek

Tab. 1 Stanoviště a počty osob/kol/aut v obci 5
Tab. 2 Negativní vnímání 13
Tab. 3 Náměty na zlepšení 14

1 Úvod

Udržitelný cestovní ruch byl definován již v roce 2004 Světovou organizací cestovního ruchu. Pravidla pro udržitelný cestovní ruch jsou aplikovatelné na všechny formy cestovního ruchu a ve všech typech destinací (turistických cílů), a to včetně masového cestovního ruchu, nebo ve specifických segmentech cestovního ruchu. Principy udržitelnosti se vztahují zejména k environmentálním, ekonomickým a socio-kulturním aspektům rozvoje cestovního ruchu. Klíčové je dosažení vyváženého podílu všech těchto tří rozměrů tak, aby byl získán jejich perspektivní účinek. Nelze však opomíjet i další hlediska cestovního ruchu. Těmi jsou například fyzický rozměr, který představuje pohled územního plánování a plánovačů území, nebo institucionální rozměr reprezentující stanoviska správců území, ale i možností veřejných zdrojů.

Ke konkrétním environmentálním aspektům patří ohleduplnost k prostředí, v němž se cestovní ruch odehrává. Cílem je omezit vyčerpávání lokálních nebo regionálních přírodních zdrojů. Ekonomické aspekty znamenají, že finance, které návštěvníci v místě utratí, by zde měly také zůstat. Socio-kulturní aspekty se zaměřují na vztahy mezi místními obyvateli a turisty, a to současně s respektem a porozuměním k místní kultuře a s ohledem na zvyklosti a tradice.

V kontextu udržitelného cestovního ruchu si pak lze položit otázku, co takový účastník cestovního ruchu (návštěvník-turista-cestovatel) očekává? Je to zážitek? Potěšení? Prožitek? Odpočinek? Rekreace? Klid? Akce? Adrenalin? Kvalitní jídlo a pití? Nádherná příroda? Nedotčené památky? Zvyky a tradice? Návrat „ke kořenům“? S největší pravděpodobností to bude kombinace širokého spektra těchto očekávání, kterou lze nejlépe zjistit přímou komunikací s návštěvníkem. Z tohoto důvodu byl v obci Svatý Jan pod Skalou z iniciativy starosty a zastupitelů obce uskutečněn monitoring a průzkum návštěvnosti. Cílem průzkumu bylo definovat základní charakteristiky návštěvníka obce, jeho motivace návštěvy lokality, požadavky či (ne)spokojenost.

Monitoring návštěvnosti je jedním z nástrojů udržitelnosti cestovního ruchu. Základní otázkou monitoringu návštěvnosti je „kolik návštěvníků do území přichází?“, a „která část území je z hlediska cestovního ruchu nejvytíženější?“ Výstupem monitoringu jsou jednak počty návštěvníků, dále prostorová variabilita (tedy míra zatížení určitých částí území) a také zastoupení různých typových skupin turistické veřejnosti (pěší, cyklisté, motorizovaní aj.).

Konkrétní výstupy a výsledky monitoringu návštěvnosti byly upřesněny formou dotazníkového šetření a představují pilotní studii, která prezentuje náhled do problematiky udržitelného cestovního ruchu s ohledem na lokální specifika obce. Zpráva předkládá detailní profil návštěvníků s ohledem na široké spektrum jejich charakteristik. Vedení obce a zapojení místní aktéři, kteří mají zájem spolupodílet se na rozvoji obce a jejího dalšího směřování, mohou své rozhodování opřít o údaje, které průzkum nastínil. Zpráva tak nabízí užitečné informace k zamyšlení nad budoucími záměry rozvoje udržitelného cestovního ruchu v obci a jejím okolí, případně nad možnostmi systematického zacílení propagace lokality na specifické skupiny návštěvníků apod.

2 Metodika

Monitoring návštěvnosti v obci Svatý Jan pod Skalou zahrnoval 2 etapy, které jsou podrobněji popsány níže.

2.1 Zjištění počtu návštěvníků v jarním frekventovaném termínu 1. května

Počty návštěvníků byly sledovány na místech přístupu do obce. Popis stanovišť je uveden níže. Zakreslení stanovišť znázorňuje Obr. 1.

- stanoviště 1 – osoby jdoucí po červené trase do obce
- stanoviště 2 – osoby jdoucí po žluté do obce, auta a kola vjíždějící do obce
- stanoviště 3 – osoby přicházející pěšky od Hostimi, stejně tak i auta a cyklisty
- stanoviště 4 – osoby přicházejících od Propadlé vody, Arniky a z Bubovic
- stanoviště 5 – osoby přicházející ze skanzenu
- stanoviště 6 – osoby přicházející ze skanzenu
- stanoviště 7 – osoby přicházející po naučné stezce ze Sedlece
- stanoviště 8 – osoby přijíždějící hromadnou dopravou (linkové autobusy)

Je důležité zdůraznit, že při monitoringu počtu návštěvníků, mohlo dojít k jistému zkreslení, přesto lze metodiku i výsledky považovat v kontextu potřeb obce za reprezentativní.

2.2 Zjištění informací o návštěvnících a jejich názoru na turismus v obci a jejím okolí

Návštěvníci byli v rámci monitoringu v průběhu dne 01. 05. 2019 dotazováni studenty FRRMS MENDELU na otázky týkající se následujících témat:

- místo obvyklého pobytu
- délka pobytu v obci a jejím okolí
- odkud se o obci dozvěděli
- frekvence návštěvy obce
- důvod opakované návštěvy
- způsob dopravy do obce
- ochota využít náhradní organizovanou dopravu do obce
- směr, z něhož do obce přišli
- navštívené atraktivity
- velikost útraty v obci
- pozitiva obce
- negativa obce
- náměty na zlepšení služeb v obci/chybějící služby…

Jednotlivé otázky jsou vyhodnoceny pomocí grafů, tabulek a WordArt objektů.

Obr. 1 Umístění stanovišť pro sčítání návštěvníků

(mapy.cz)

3 Výsledky monitoringu návštěvnosti a dotazníkového šetření

Kapitola prezentuje konkrétní výsledky monitoringu návštěvnosti obce.

3.1 Návštěvnost obce v termínu 1. května 2019

Návštěvnost obce byla mírně negativně ovlivněna počasím, přesto lze ze získaných dat identifikovat nejvíce vytížené přístupové trasy do obce, podíl návštěvníků pěších, na kole či přijíždějících autem. Výsledky mohou být využity pro další plánování rozvoje obce a jejího okolí – stav a značení stezek, úprava vybavenosti tras a stezek, atp.

Pěší návštěvníci jsou poměrně rovnoměrně rozprostřeni na hlavní přístupové trasy do obce. Po červené turistické trase **od Berouna** přichází **24 %** a od skanzenu **Solvayovy lomy 26 %** pěších návštěvníků. Od **Sedlece 16 %**, od **Hostimi 19 %** a od „**Propadlé vody**“ (křižovatka turistických tras) **15 % pěších**.

Významné počty byly zaznamenány také u cyklistů ať už zastavivších se v obci či pouze projíždějících. Celých **75 % cyklistů** přijíždí ze směru od **Sedlece**.

Auta mířící do obce nebo obcí projíždějící přijíždějí z **64 %** také od **Sedlece**.

Celkové počty zaznamenaných návštěvníků jsou uvedeny v tabulce 1.

Tab. 1 Stanoviště a počty osob/kol/aut v obci

stanoviště			Pěší	Kolo	Auto
1	po červené trase do obce		172		
2	po cestě od Sedlece		112	181	210
3	od Hostimi		137	60	118
4	od Arniky, Propadlé vody (od 12h) pěší	Srbsko	39		
		Karlštejn	22		
		lom	11		
		Hostim	1		
		Beroun	2		
		neurčeno	31		
		celkem	106		
5	ze skanzenu		183	5	
6	z vyhlídky (z vrstevnicové cesty 0)		344*		
7	z naučné stezky ze Sedlece		0		
Celkem			710**	246	328

*U stanoviště 6 byly započítávány osoby jdoucí z vyhlídky (Svatojánská skalní stěna), která je hlavní atraktivitou místa, směrem do obce.

**Celkový počet návštěvníků bez osob započítaných na stanovišti 6.

3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Celkem se podařilo sesbírat a zpracovat údaje od 147 odpovídajících návštěvníků.

Z analýzy míst obvyklého pobytu návštěvníků vyplývá, že **většina z nich - 55 % přijíždí z Prahy**, 24 % ze Středočeského kraje a zbylý podíl 21 % z dalších krajů ČR, zejména kraje Plzeňského či Libereckého (Otázka 1, Obr. 2).

Otázka 1 Jaké je Vaše místo obvyklého pobytu?

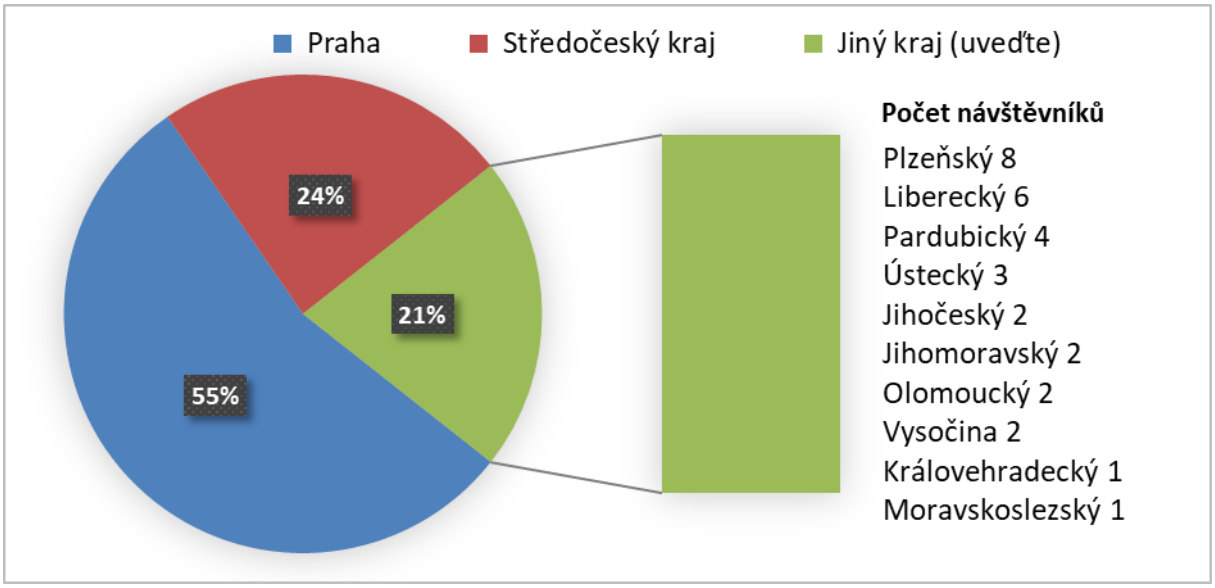

Obr. 2 Místo obvyklého pobytu návštěvníků

Celodenní výlet do obce a jejího okolí volí 60 % návštěvníků, pro 35 % návštěvníků jde o zastávku na cestě do jiného místa v regionu. Vícedenní pobyty nad 3 dny zaznamenány nebyly (Otázka 2, Obr. 3).

Otázka 2 Jaké je délka Vašeho pobytu v obci?

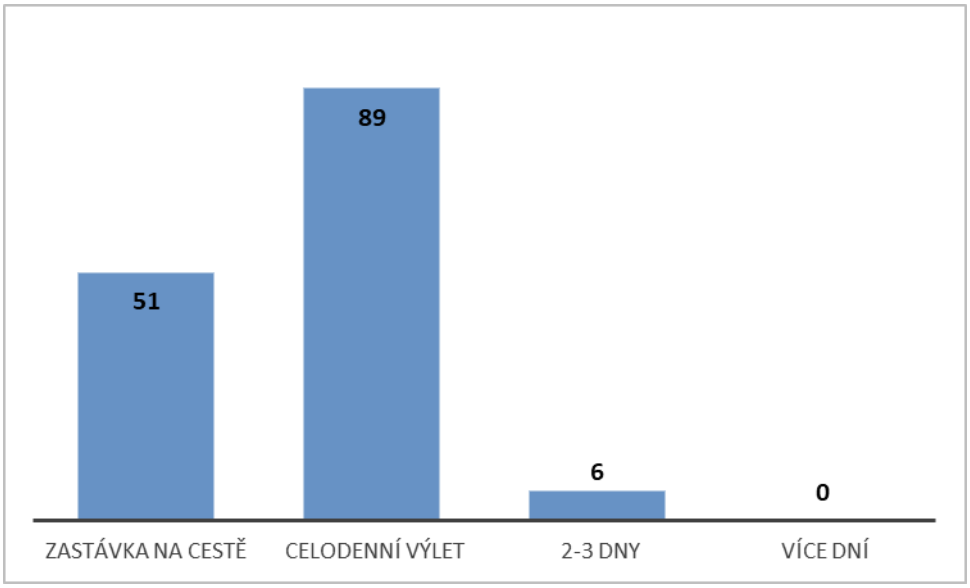

Obr. 3 Délka pobytu

Obec je patrně natolik známá v Praze a Středních Čechách, že klíčovým zdrojem informací o obci resp. rozhodnutí přijet, si návštěvníci nevytvářejí na základě cílené reklamy (Otázka 3). Převážná většina **72 % respondentů se dozvěděla o obci „z doslechu“**, dále 19 % z internetu. Televize, tisk či rozhlas tvoří dohromady necelých 10 % (Obr. 4).

Otázka 3 Jak/odkud jste se o Sv. Janu dozvěděl/a?

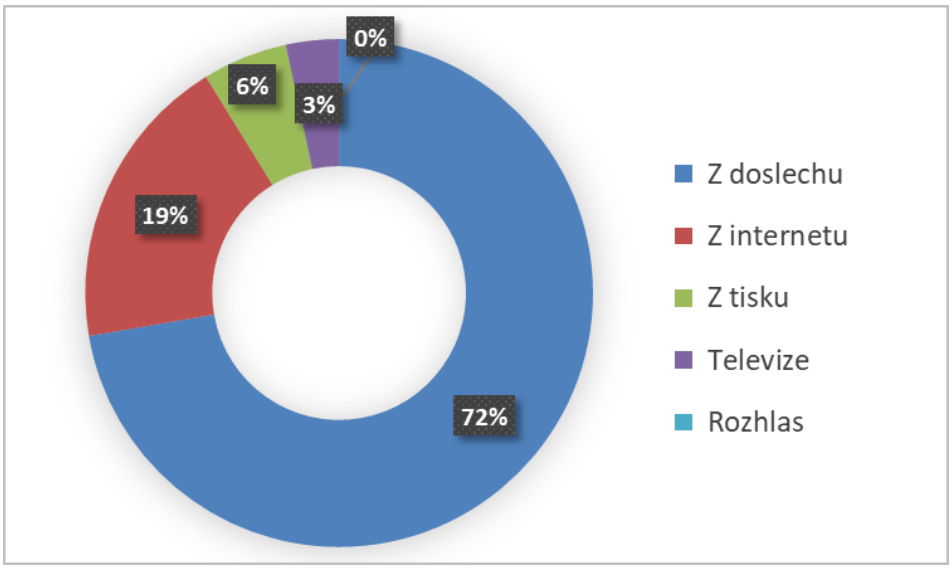

Obr. 4 Zdroj informací a povědomí o Sv. Janu pod Skalou

Rovnoměrně je zastoupena frekvence návštěv (Otázka 4). Více než **třetina návštěvníků je zde poprvé**, přibližně třetina respondentů jezdí do obce pravidelně (každoročně) a poslední třetina náhodně/několikrát (Obr. 5).

Otázka 4 Jaká je frekvence Vaší návštěvy?

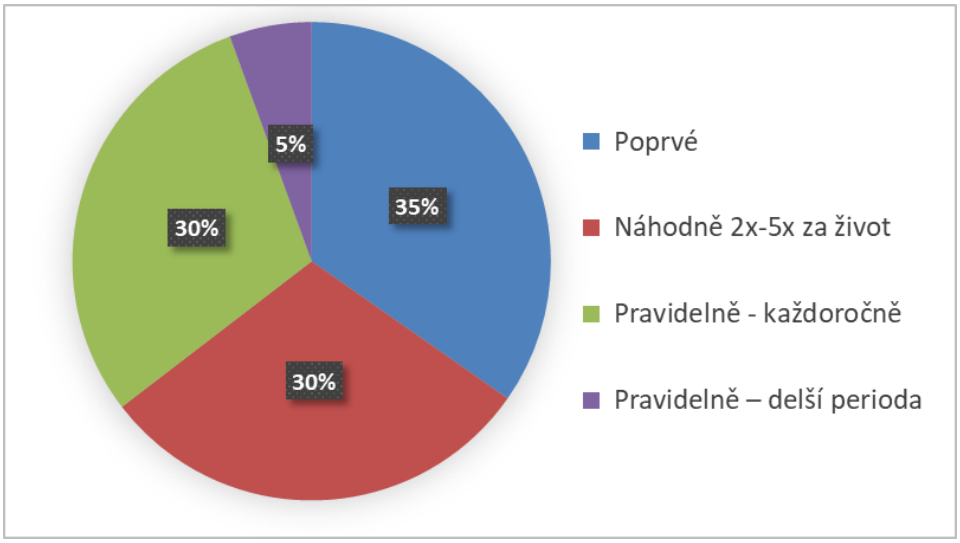

Obr. 5 Frekvence a opakování návštěvy obce

Hlavní atraktivitou obce, pro kterou návštěvníci do obce a jejího okolí přijíždějí a vracejí se sem, je **příroda,** kterou vyhledává **50 % dotázaných** (Otázka 5, Obr. 6). Jde zejména o okolí obce s hlavní dominantou – skalní stěnou s vyhlídkou na obec. Památky (kostel, klášter, pramen, muzeum) vyhledává 23 % respondentů, stejně jako sportovní zážitky ve formě pěší turistiky či jízdy na kole). Téměř 4 % respondentů oceňují duchovní rozměr místa a jeho genius loci. V době pořádání koncertů lze předpokládat nárůst významu tohoto důvodu (ovlivněno termínem průzkumu).

Otázka 5 Jaký je důvod Vaší opakované návštěvy Sv. Jana pod Skalou? *(bylo možno označit více možností)*

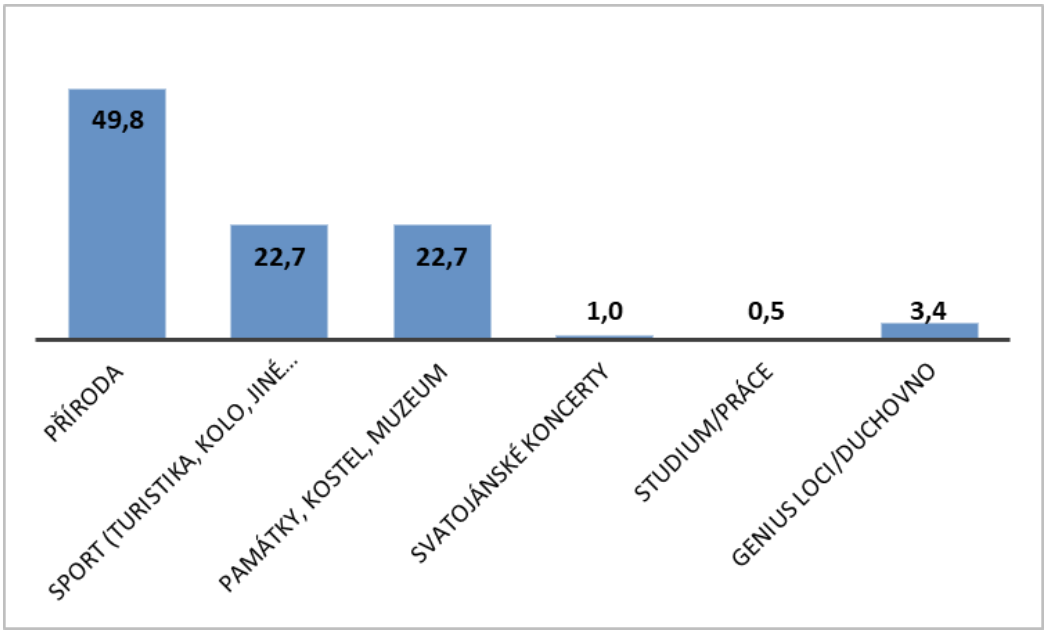

Obr. 6 Důvod opakované návštěvy

Velice důležitou otázkou šetření byl dotaz na způsob dopravy do obce (otázka 6). U dojížďky autem byli respondenti dotazováni na místo parkování. Z výsledků jednoznačně vyplývá (obr. 7), že většina dotazovaných (49 %) přijela do obce autem, následují pěší turisté (37 %), dále doprava hromadnými prostředky (autobus 10 %) a na kole (4 %).

Většina návštěvníků přijíždějících autem (72 dotazovaných) v tomto dni našla parkování v obci na parkovištích P1 a P2 (74 %). Dále dotazovaní parkovali na jiných místech v obci (15 %) a mimo obec (11 %).

Otázka 6 Jak jste se do obce dopravil/a? Pokud autem, kde parkujete?

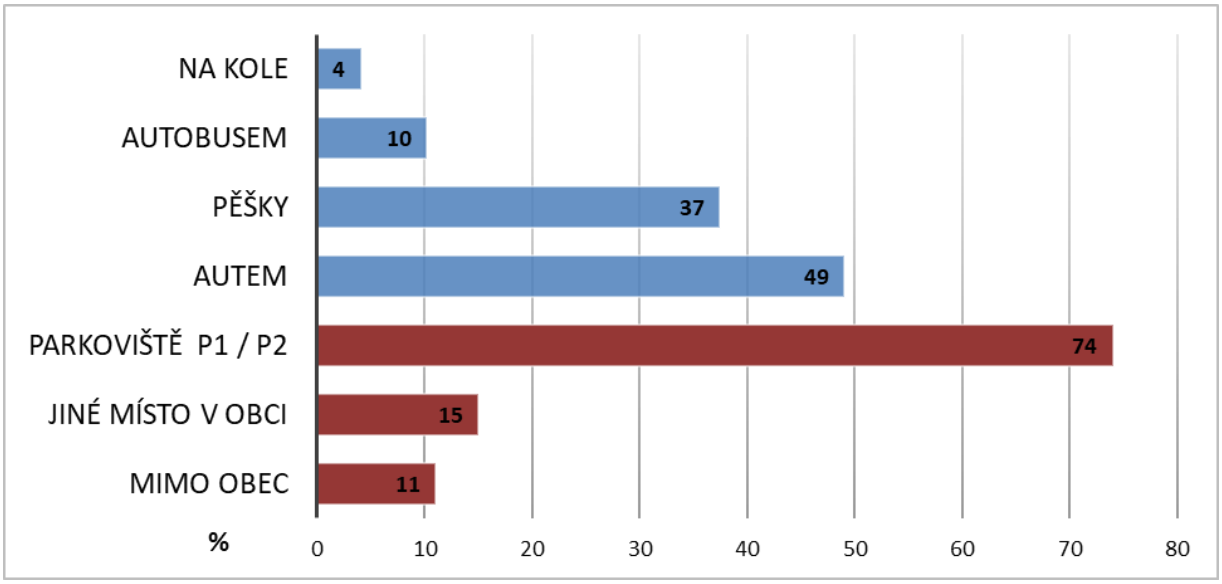

Obr. 7 Způsob dopravy a místo parkování

Následující otázka (Otázka 7) směřovala na ochotu vyměnit stávající způsoby dopravy za dopravu alternativní v podobě kyvadlového autobusu, vláčku apod. Celkové výsledky ukazují, že nadpoloviční většina dotazovaných (76 %) je ochotna využít alternativní dopravu (odpověď určitě ano, spíše ano). Proti je 18 % dotazovaných (Obr. 8). Lze si všimnout rozdílů mezi osobami přijíždějícími do obce autem a pěšími turisty. Ochota je výrazně větší u skupiny pěších turistů (88 %).

Otázka 7 Navštívil/a byste obec, kdybyste se do obce nedostal/a autem, ale nějakou jinou zařízenou dopravou (kyvadlový autobus, vláček…)?

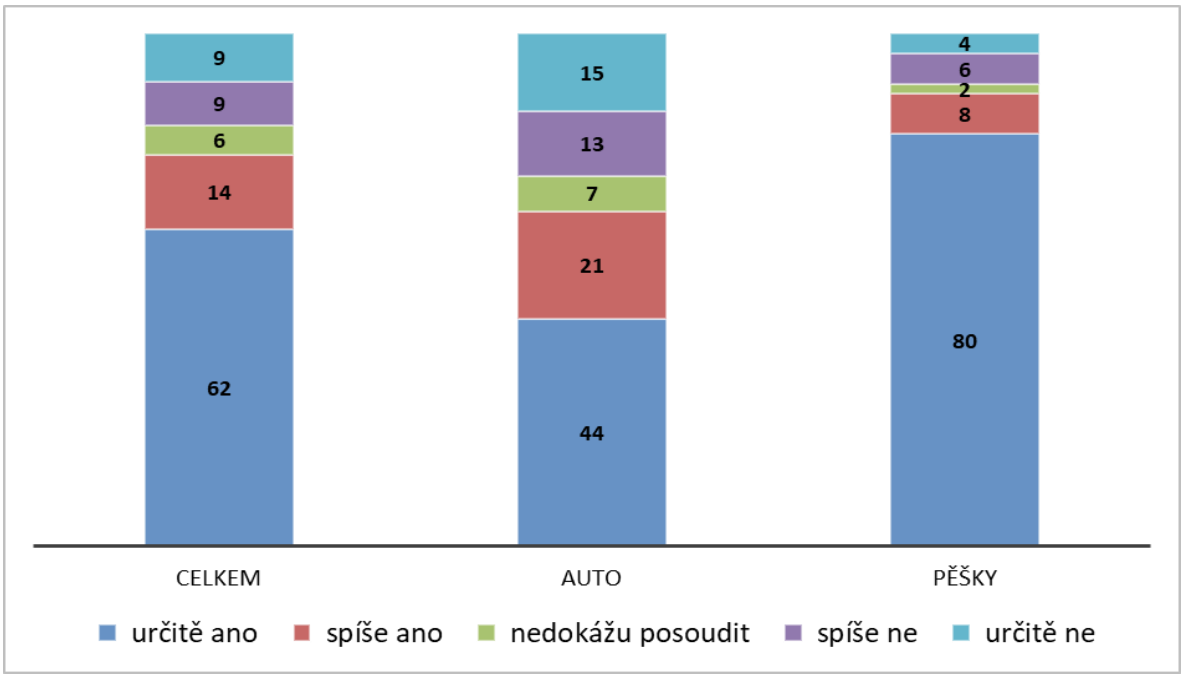

Obr. 8 Ochota přijet alternativní dopravou v % (n=138 celkem, 72 auto, 51 pěšky)

Otázka 8 byla zaměřena na pěší turisty, kteří byli dotazováni na místo, odkud do obce přišli. Nejčastějším výchozím místem pěších turistů je město Beroun, které disponuje dobrou dopravní obslužností (45 %; Obr. 9). Dalšími místy jsou Hostím/Srbsko (22 %) a další směry u Vráže, Loděnice, Karlštejn. Ze směru od Bubovic přišlo v daný den přibližně 1 % dotazovaných.

Otázka 8 Pokud jste přišel/a pěšky či přijel/a na kole, z jakého směru?

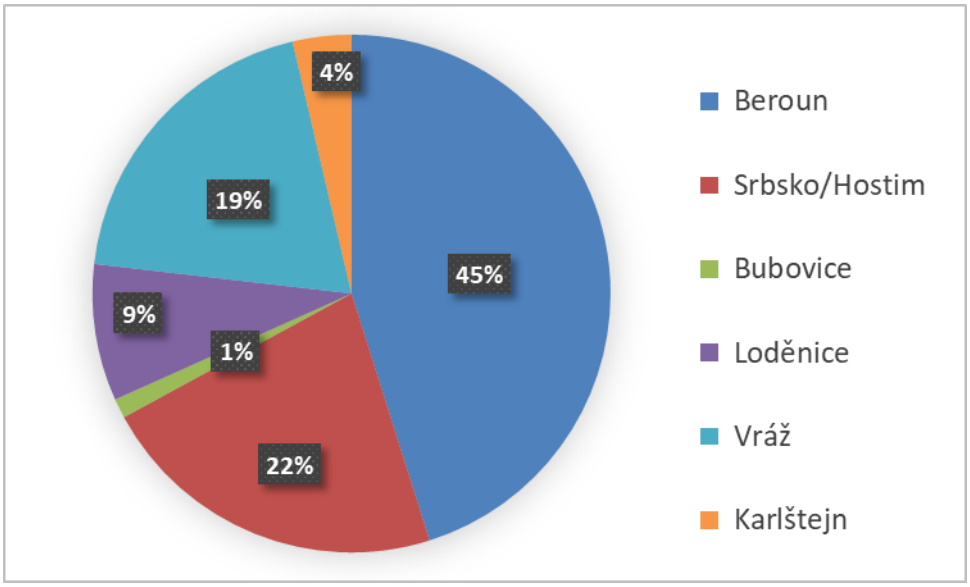

Obr. 9 Směr, ze kterého se návštěvníci do Svatého Jana pod Skalou dostali (n=82)

Jak již bylo uvedeno výše u otázky 5, nejčastějším cílem turistů je vyhlídka ze skalní stěny, která byla zmíněna 113krát (tvoří 33% podíl z navštěvovaných míst). Na opačném pólu zájmu je Svatojánská kolej a Svatojánské muzeum, které zaujímají 2% podíl z atraktivit. Významným místem je kostel sv. Jana Křtitele s jeskyní sv. Ivana (zmíněno 82x, 24% podíl). Kostel je následován skanzenem - Solvayovy lomy (14% podíl) a restaurace (13% podíl). U pěších turistů je významným cílem NS Karlštejn, kterou využívají jako trasu pro příchod či odchod z obce (Obr. 10).

Otázka 9 Která místa v obci a jejím okolí plánujete navštívit nebo jste již navštívil/a? (lze označit více možností)

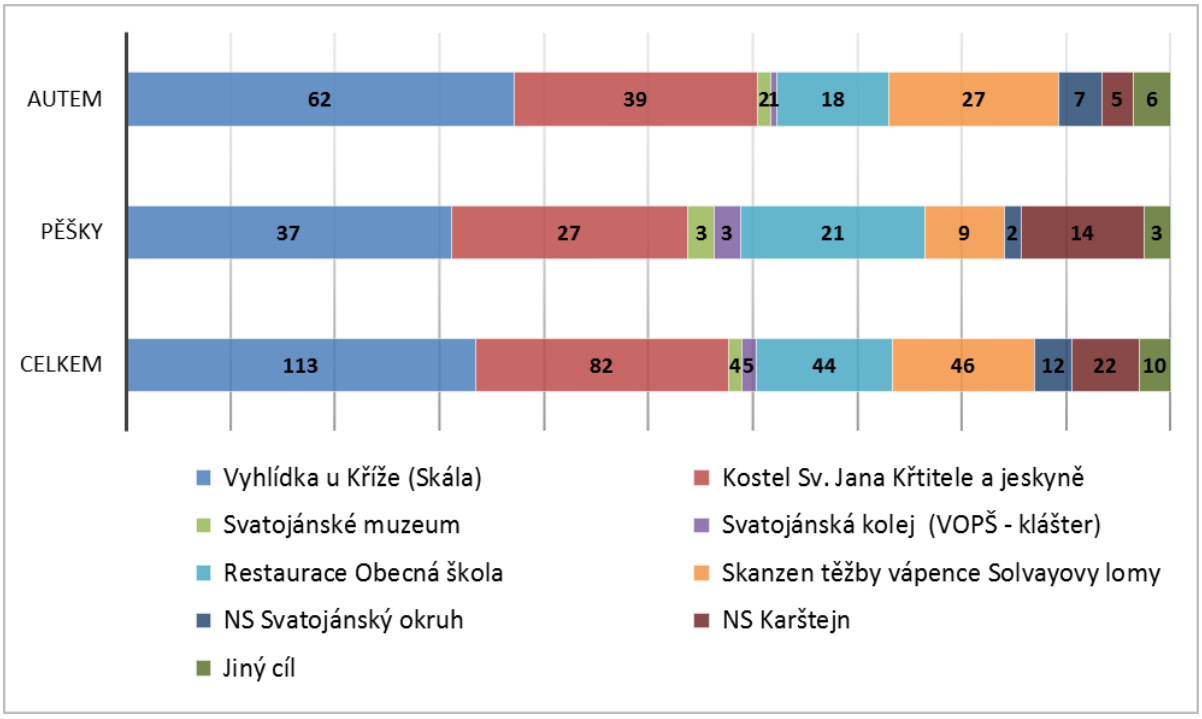

Obr. 10 Navštívené lokality v obci

Jiné cíle: Hostim, kaple, Karlštejn, návštěva kamarádů, návštěva příbuzných, Srbsko, studánka, Tetín, zastávka na cestě

Otázka 10 směřovala na útratu během návštěvy obce. Značný podíl návštěvníků (38 %) neutratí v obci žádnou částku. 33 % dotazovaných utratilo do 200 Kč, nad 500 Kč utratilo 10 % dotazovaných. V obci neutrácí žádnou částku turisté přicházející do obce pěšky (58 %) a také ti, kteří do obce jezdí pravidelně každý rok (42 %) a pravidelně, ale méně často (50 %). Ochota utrácet v obci je vidět u dotazovaných přijíždějících autem, kteří většinou utratí do 200 Kč (49 %), více než 500 Kč utratí v 11 % případů. Více také utrácení turisté navštěvující obec náhodně, několikrát za život (51 % utratí do 200 Kč). Je však potřeba poznamenat, že tato zjištění jsou zkreslena skutečností, že řada návštěvníků se zúčastnila průzkumu v době svého příjezdu do obce.

Otázka 10 Kolik jste v obci utratil/a (v Kč)?

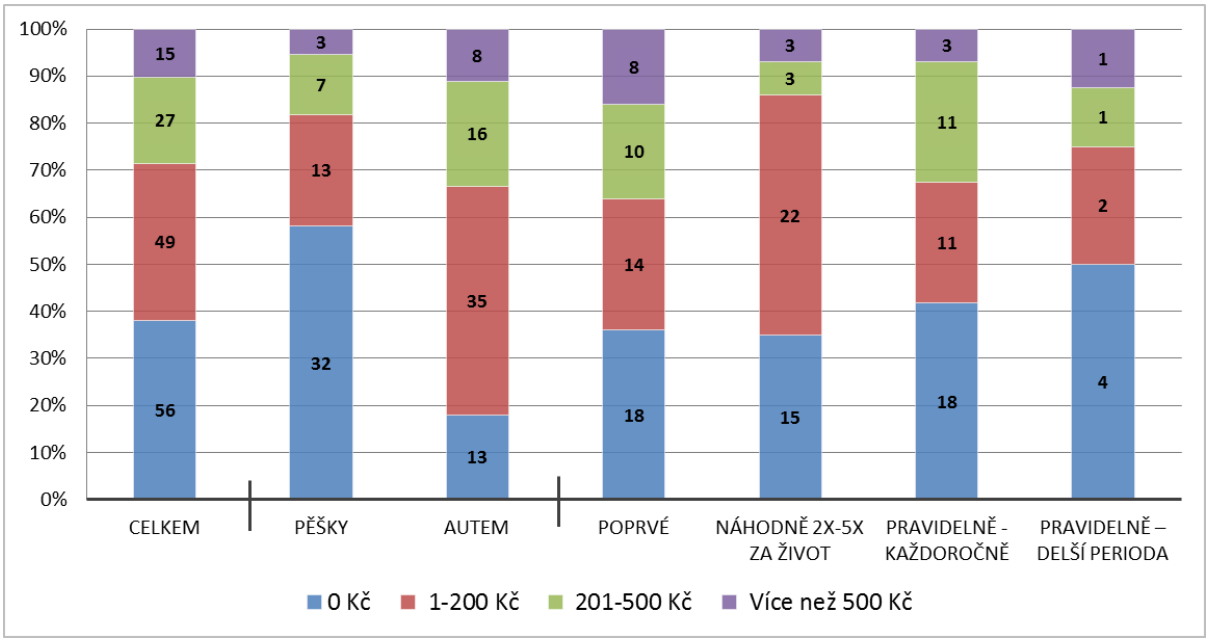

Obr. 11 Finanční útrata v obci (pozn. ovlivněno délkou pobytu návštěvníka v obci)

Posledními otázkami dotazníkového šetření byly otevřené otázky na to, co respondenti v obci vnímají pozitivně (otázka 11) a negativně (Otázka 12). V závěru byli respondenti dotazováni na služby, které by v obci měly být zlepšeny (Otázka 13).

Pozitivní vnímání souvisí s hlavními atraktivitami obce. Nejčastěji byly zmiňovány lokalizační předpoklady cestovního ruchu jako příroda, vyhlídka/skála, kostel a památky a nehmotné prvky jako klid, atmosféra, historie (Obr. 12).

Otázka 11 Co se Vám líbilo (atraktivita, služba…)?

Obr. 12 Pozitivní vnímání (vytvořeno v WordArt)

Nejvíce stížností směřovalo na nedostatečné kapacity parkovišť, služby restaurace (poměr ceny a kvality), stav červené naučné stezky, nedostatečné značení, neopravené budovy, málo značené veřejné WC, kvalita vody v prameni.

Otázka 12 Co se Vám nelíbilo (atraktivita, služba…)?

Tab. 2 Negativní vnímání

Co se Vám nelíbilo (atraktivita, služba…)
Chybí stánek pro rychlé občerstvení
Parkování, někdy je zavřen hostel
Parkoviště - auta
Parkoviště u kláštera
Pitelnost pramene, kvalita vody z pramene
Pověst restaurace (cena/kvalita), (vysoké ceny, špatný personál)
Přelidnění
Příjezdová cesta
Restaurace není pravidelně otevřena
Restaurace, málo značené WC
Stav červené stezky
Všechno
Zdevastované budovy
Značení zelené turistické trasy
Žádná další komerční propagace (restaurace, hotely)

Návrhy na zkvalitnění služeb a zlepšení obrazu obce vychází z negativně vnímaných oblastí. Nejčastěji byla zmiňována absence dalších možností stravování ve formě stánku s rychlým občerstvením, zmrzlinou, kávou, lepšími službami restaurace. Dále se objevovaly návrhy na revitalizaci zeleně v obci, rozšíření míst k sezení, stojany pro umístění a zamčení kol, upravenost obce, atrakce pro děti a lepší značení tras k atraktivitám. Část turistů by uvítala méně aut v obci a ve výsledku méně turistů (Tab. 3, Obr. 13).

Otázka 13 Jaké služby vylepšit pro turisty? Co Vám v obci chybí?

Tab. 3 Náměty na zlepšení

Jaké služby by měly být vylepšeny
Atrakce pro děti
Cukrárna
Cyklostezky pro kočárky, chodník
Další možnosti občerstvení
Delší otevírací doba restaurace
Estetika, upravenost obce, revitalizace zeleně
Gastronomie - lepší jídla
Lanovka nahoru na skálu
Lavičky po cestě z Karlštejna
Lepší dopravní spojení např. kyvadlová doprava ze Srbska
Lepší pivo v restauraci
Lepší stravování
Lepší veřejné WC
Lepší značení v obci a směrovky na další místa
Méně aut
Méně lidí
Místní pivovar
Občerstvení v lese
Obchod
Opravit staré budovy
Parkoviště dál od obce, doprava vláčkem
Parkoviště zdarma
Pěší stezka kolem silnice, aby se nemuselo chodit po silnici
Posílit kulturní život, akce pro veřejnost
Rekonstrukce hostelu
Rekonstrukce okolí
Rozšířit zábradlí na vyhlídce
Stojany pro cyklisty
Upravit schody na vyhlídku
Větší parkoviště
Více laviček

Obr. 13 Náměty na zlepšení (vytvořeno v WordArt)

4 Závěr

Závěrem je třeba připomenout několik zásadních poznatků. Monitoring návštěvnosti probíhal v den státního svátku 1. května a zejména v dopoledních hodinách nebylo zcela ideální počasí. Dle informací pana starosty podpořenými přenosem záznamu z parkovacího automatu je evidentní, že v daný den nebylo dosaženo obvyklého maxima návštěvnosti. Přesto lze takto zajištěný vzorek respondentů považovat za dostatečně reprezentativní a současně relativně rozsáhlý.

Ve výsledcích je pozitivní poměrně rovnoměrné zatížení všech turisticky značených tras a stezek, které do obce směřují. Z pohledu silniční dopravy, a to ať už motorizované nebo využívané cyklisty, je jednoznačně nejvytíženější směr z obce Sedlec. V logickém kontextu polohy lokality jsou nejčastějšími návštěvníky turisté z Prahy nebo Středočeského kraje, přičemž nadpoloviční většina všech návštěvníků míří do oblasti se záměrem celodenního výletu/pobytu. Tato skutečnost nabízí další možnosti a vyvolává otázky zejména s ohledem na rozvoj návštěvnického zázemí a turistické infrastruktury v obci (stravovací, informační aj. zařízení), ale také dopravní infrastruktury.

Sv. Jan pod Skalou je obcí s pozitivní image, neboť téměř tři čtvrtiny respondentů deklarovalo, že se o obci dozvědělo z doslechu a pouze necelá pětina z rozdílných internetových zdrojů. Přesto lze vnímat jako jednu z perspektivních možností zacílení cestovního ruchu na specifické cílové skupiny návštěvníků prostřednictvím zefektivnění využívání webových stránek obce a sociálních sítí. Ukázalo se, že primární atraktivitou lokality je přírodní aspekt, v menší míře pak sportovní vyžití a kulturní památky. Téměř polovina dotazovaných se do obce dopravila automobilem. U této skupiny respondentů se současně projevila nejmenší ochota se do obce případně dostat jiným alternativním způsobem dopravy. Naopak alternativní možnost dopravy by uvítali téměř všichni respondenti, kteří se do obce dostali pěšky. Všechny tyto dílčí výsledky do jisté míry naznačují, na jaké cílové skupiny návštěvníků a na jaký typ aktivit by bylo vhodné se do budoucna v obci zaměřit v případě, že je záměrem preferovat „kvalitního návštěvníka“. Součástí výstupů dotazníků jsou také pozitivní/negativní dojmy a náměty návštěvníků na zlepšení služeb apod.

Obecně je možné uskutečněný monitoring návštěvnosti shrnout jako nástroj/návod pro další zamyšlení nad udržitelným cestovním ruchem ve Svatém Janu pod Skalou a okolí pro vedení obce, místní aktéry a obyvatele. Jaký typ návštěvníků chceme přilákat? Máme zájem o rovnoměrnější rozložení návštěvnosti v průběhu roku? Jaké další aktivity jsme schopni nabídnout? Jaké se nabízejí možnosti řešení neudržitelné dopravní a parkovací zátěže v obci? Jakým způsobem rozvíjet pozitivní dopady cestovního ruchu v obci (ekonomický profit, zajištění nových poznatků návštěvníkům, vytvoření kladného vztahu k lokalitě)? Jakým způsobem eliminovat negativní dopady spojené s turismem (přesycení oblasti návštěvníky, masovost, dopady na životní prostředí, na kulturní památky a historické aspekty)? Jak a kde se chceme prezentovat a propagovat? Otázky jistě vyvolají v místní komunitě rozdílné pohledy, a studie tak představuje první vstupní materiál do této diskuze.

5 Fotodokumentace

Foto 1 Prezentace CHKO Český kras (30. 04. 2019)

Foto 2 Prezentace obce a jejího historického dědictví – kaple Povýšení sv. Kříže (30. 04. 2019)

Foto 3 Vyhodnocení monitoringu, předání prvních informací studenty (02. 05. 2019)

Foto 4 Prezentace historie a současnosti obce, areál Svatojánské koleje (02. 05. 2019)